

Autor: Bradley J. Birzer

Dnes (3. ledna 2015) by J. R. R. Tolkien oslavil 123. narozeniny. Jelikož považoval Bilbovy stojedenáctiny za významné jubileum, co by si asi pomyslel o stotřiadvacetinách? Čas pro něj hádám pozbyl významu, jak se na nás seshora usmívá. Vím o několika jeptiškách, které se modlí za jeho svatořečení, a já bych se neváhal k takovéto modlitbě připojit. Přesto: 123 – zajímavé a působivé číslo.

J. R. R. Tolkien

Když už teď Peter Jackson skončil se svou likvidací a pošpiněním Tolkienovy práce (omlouvám se, nejsem fanouškem jeho filmů), doufám, že coby Západané můžeme znovu Tolkienův odkaz vyrvat Hollywoodu a jeho perverzitám. Líbilo se mi Jacksonovo zpracování *Společenstva prstenu*, snesl jsem *Dvě věže* a protrpěl *Návrat krále*. Z hobitovské trilogie jsem neviděl jediný záběr. A nemíním to nijak měnit. Nechci dávat Jacksonovi jediný cent ze své peněženky – raději bych zůstal viset na plotě z ostnatého drátu, než tomu člověku cokoliv dával.

Zpátky ke šťastným myšlenkám – jedním z mých novoročních předsevzetí je udržet si pozitivnější náhled na život. Součástí tohoto předsevzetí znovu ve světě nalézt dobro tvoří i přehodnocení mé lásky k Tolkienovi a všem **inkoustáckým** věcem, což doufám provést v tomto roce Páně 2015.

Jako někdo, kdo o Tolkienovi psal 15 a četl jej 36 roků, často dostávám otázky stran jeho politických postojů. Svým způsobem je to poněkud ironická otázka, Tolkien totiž větší část politiky ze srdce nesnášel. Vlastně se pokládal za vysoce apolitického muže a několik jeho prohlášení k tématu dokazuje, jak nepolitický, apolitický a antipolitický dokázal být.

Jde ovšem také o zcela přirozenou otázku pokládanou o životě tohoto velikána – žijeme totiž ve vysoce zpolitizované době.

Co tedy víme?

Zprvce byl Tolkien konzervativce a stoupenec Burkeových myšlenek. První potvrdila jeho žena a druhé podle obecného konsenzu dopisy C. S. Lewise.

Zadruhé, jako konzervativce nebyl příliš zapálený tory a někdy se posmíval Winstonu

Churchillovi.

Zatřetí o sobě Tolkien ve svých dopisech mluvil jako o nenásilném anarchistovi. Takřka s jistotou měl jeho anarchismus málo společného s moderním **anarchokapitalismem** Murrayho Rothbarda nebo **anarchosocialismem** protestujících z chicagského Haymarketu. S přihlédnutím zejména k jeho spiskům o Kraji to Tolkien nepochybně myslel coby katolík, tím pádem stoupenec **subsidiarity** – tedy že moc by měla spočívat a být vykonávána na nejbližší možné úrovni.

Začtvrté v tomtéž dopise, kde se Tolkien nazývá anarchistou – filozoficky chápáno – také vyjadřuje hypotetickou podporu nekonstituční monarchii. Nepochybně zarážející. Ale znovu, z jeho spisků o Středozemi, a zvláště o Aragornovi, měl Tolkien nepochybně na mysli, že král by měl být vázán přísahou svému lidu a – především – Kristu. Ve filozofické rovině by se Tolkien jistě ztotožnil se svatým Tomášem Akvinským, zejména s myšlenkami jeho listu *O království ke králi kyperskému*. Pro Akvinského byl pravým králem jedině takový, který se choval po Kristově vzoru, připravený obětovat se pro lásku.

Zapáté, když Tolkien píše „nekonstituční“, myslí spíše na Alfréda Velikého, svázaného tradicí, zvykem a anglosaským právním systémem, než na krále Jana, údajně omezovaného **Magnou Chartou**. Nic v Tolkienově díle nenaznačuje odpor vůči konceptu ústavy; jen že pravý král stojí za svým slovem a přísahou. Více Beowulfa a méně Jindřicha VIII.

Zašesté nesnášel imperialismus a když mluvil o patriotismu, měl na mysli Anglii, nikoliv Velkou Británii.

Za sedmé se mu stejnou mírou přičil rasismus a šovinismus. Když chtěli Němci vydat *Hobita*, a doptávali se jej na informace o možném židovském původu, Tolkien posměšně odpověděl, že bohužel v něm žádná taková vznešená krev nekoluje.

Za osmé se Tolkien obával moderní technologie, zvláště v rukou vlád. Zkraje 50. let do jeho domu přinesl jeden ze studentů magnetofon, jelikož se mu nedařilo prodat *Pána prstenů* žádnému vydavateli, a tak souhlasil s namluvením části díla na zařízení. Pevně přesvědčen o nevyhnutelné ďábelskosti takovéto technologie svolil k nahrávání až po odříkání Otčenáše v gótštině (starogermánštině), aby ze zařízení vyhnal případné zlo. Když se velký profesor v roce 1945 dozvěděl o vývoji a použití jaderné bomby, ani nedokázal slovy vyjádřit své zděšení nad tímto činem.

Za deváté se Tolkien obával zneužití jazyka vládami a napsal: jazyky „jsou nejdůležitějšími odlišovacími charakteristikami národů. Dokud nemluví svébytným jazykem, nelze mluvit o národu; nechte zaniknout jazyk, a zanikne i národ.“ Pokládá jazyk za nejzásadnější prvek kontinuity národa, čehož si však vlády všimly dlouho před učením. Kvůli kontrole i eleganci si žádají političtí vůdci kontroly nad jazykem, což je také klíč k minulosti i budoucnosti.

Zadesáté, pokud už bychom nutně museli zařadit Tolkiena do nějaké škatulky, měl by to být představivostí nadaný konzervativec, ztotožňující se s dílem **Winstona Elliotta** a **Stephena**

Klugewicze.

Rád bych uzavřel slovy samotného profesora. Před skupinou Holanďanů, oceňujících jeho nespočetné počiny, prohlásil Tolkien:

„Když se rozhlížím na Východ, Západ, Sever a Jih, nevidím Saurona, ale zato spoustu Sarumanových následovníků. My hobiti proti nim nemáme žádné čarovné zbraně. Ale přesto vám, milí hobitci, připíjím takto: Na hobity. Ať přetrvají Sarumany a znovu spatří ožívat stromy jarem.“

Všechno nejlepší, profesore Tolkiene.

Článek Bradleyho J. Birzera *The Ten Points of Tolkien's Politics* vyšel na stránkách *The Imaginative Conservative* 3. ledna 2015.